

No hi ha, doncs, escrúpol fonètic pel que fa a la llengua d'oc. Spitzer assenyalà la germanor del cat. *esbalair* amb la parella gallo-romànica (*LexikK*, 32). M-L. hi veia l'obstacle del vocalisme *-air* en lloc d'*-auzir*; però ja en *LleuresC*, 298n. i en *EntreDL* III, 12-3, vaig explicar-ho plenament, mostrant que, en hiatus, AU es redueix regularment a *a* davant l'accent, en la nostra llengua: a oc. ant. *bauzaire* correspon català ant. *baare*; a *bauzia*, *baia*; a LAUDOREM, *llaor*; a BAGAUDANEM, *Bagaà* > *Bagà*.

Quant a la base germànica, no hi ha motiu de dubtes, car es tracta d'una arrel germànica comuna a totes les branques d'aquesta família. En gòtic tenim el verb *blauþjan*, ben documentat en la Bíblia, amb el sentit d'«anullar, abolir» (= ἀκυροῦν, al. *abschaffen*); i, amb un prefix, *gablauiþjan* 'triomfar de' (= θριαμβεύειν), veg. els diccionaris gòtics de Streitberg i d'Uhlenbeck. El mot té correspondència tant en germànic occidental com en escandinau: a-al. ant. *blōdi* 'poruc', *blōden* 'esporuguir', modernament *blōde* 'curt, encongit', *blōdsichtig* 'curt de vista', *blōdsinnig* 'curt, ximple, beneit'; esc. ant. *blauðr* 'covard', ja doc. en els Eddas més clàssics; p. ex.: «gakk næst mér, ef þú ert eigi með öllu *blauðr*» 'acosta't a mi, si tu no ets enterament covard' (*Gislasaga*, cap. 33), *Hjalla ins blauda* = *Hjallis des Feigen* (*Ailakviða*, v. 23b).

I com sigui que el prefix gòtic *UZ-*, de caràcter intensiu i determinatiu, és un dels més productius en la llengua (= *er-* en alemany, *iz-* en altres llengües de la família), no hi ha dificultat a postular una base **UZ-* BLAUDJAN (que és el mateix que M-L. ve a suggerir amb la seva forma llatinitzada *EXBLAUDIRE). Potser no ens ha de fer gaire escrúpol la *-D-* en lloc de la *-TH-* documentada en gòtic. Les dues variants sonora i sorda alternen dins el germànic, segons variades normes formatives i accentuals que no s'acaben amb el «grammatische Wechsel» i la llei de Verner; i M-L., en els seus *Altportugiesische Namenstudien* trobà fets que demostraven que en el visigòtic una mica tardà la *-TH-* de l'ostrogòtic d'Ulifilas es canviava en *-D-*.

De tota manera, com que l'àrea del mot en romànic —francès-occità-català— s'ajusta millor a la dels germanismes provinents del francic que a la dels manlleus del gòtic, tenint en compte aquests dos escrúpols, potser és preferible partir d'un francic *IZBLAUDJAN.

DERIV.: *Esbalaïdor*. *Esbalaïment* [Llull]. *Desbalaït* val., que *AlcM* troba en el valencià Badenes. De la variant *esblair*, em sembla extret per regressió el mot mall. *blai*, *blai*a 'beneit', 'neci' (*DAG.*) (*BDLC* XI, 256), que torna a tenir exactament el sentit del seu congènere l'al. *blōde*; i l'abstracte *blaior*, *blaiura* 'ximpleria' (*BDLC* VII, 255): «Tu no sies animal, / ¿Na Jeroni, que ho diria / si no fos la veritat?— / —Na Jeroni par que sia / per noltros l'Esperit Sant. / Tira, no digues *blayures!*», PdAPenya, *IdOr.* I, 136. Potser tort. *balair* 'jugar, córrer o saltar sense repòs' (*BDC* III, 87).

1 On tradueix *studebant* de l'original llatí, 5.29, però potser el traductor cregué llegir *stupebant*. —

2 Ço que ens recorda que hi ha també una forma

amb metàtesi en un passatge de les *VidesR*: «maraveloses causes, de les quals són eu *esbasalit* sol per l'uïr», f° 60v1, trad. «stupefactus sum ex auditu», 155.9. Pel que fa a la forma menorquina val a dir que potser el mossarabisme no basta a explicar-la, perquè això dóna compte de la conservació de la *-D-*, però llavors és xocant que AU s'hi hagi reduït a *a*, ço que pressuposa hiatus. Pot haver-hi sigui un compromís entre una forma mossàrab i una de purament catalana, sigui contaminació del para-sinònim *embadalit*. —³ *Èsbait* 'estranyat, esbalaït' concorre amb *esbalaït* en les *VidesR*: «—eu veg sobre tu moltes maraveloses—. E *esbait* per les paraules de la bagassa remembrà mi que l'avangeli avia ab mi aportat» (f° 6r2); «aquests crits, aquests brugits, *sbajren* Aníbal», «com los vehen ab los huyll totz inflamatz --- hixen fora de si, quaix totz *esbaitz*», «no creu que --- fossen axí spahorditz ni *sbabitz* com eren aquels qui vehien aquesta bata-lla», *AntCanals* (*Scipiò*, *NCL.*, 72, 43, 76); «lo fadrí m'à dit --- que vós havets tan fort alè que --- el cor li-n desana—. —E l rey s'*esbay* aquí d'aquestes paraules, e aquí ahirà l'enfant ---», *Senescal d'Egipte* (*NCL.* XLVIII, 149); «lo cavaller estech tan *esbayt* que no sabia què s dignés», *Curial* (*NCL.* II, 36); i el substantiu abstracte: «l'ermità se meravel·là de Fèlix, que parlar no podia, e en son semblant conexia que alcun *sbajment* havia», Llull, *Merav.* (*NCL.* I, 29).

ESBALANDRAT i ESBALANDRAR, dit de construccions obertes, sense defensa i amb poca solidesa, de robes i estructures brandants o desballestades: mot afectiu de creació en part expressiva, en part deguda a l'encreuament de mots com *BRANDAR*, *ESBATANAR*, *BALANDREJAR*. □ 1.ª doc.: c. 1880, *DAG*.

És el primer lèxic que recull el mot, com a usual a Manresa: «*esbalandar*: obrir de bat a bat» i «*esbalandrat*: desvençijado, estropeado; desballestat: 'la cadira de braços *esbalandrada*», *Jochs Florals*, 1889, 55». Encara que són usos i matisos autèntics d'aquest mot, i el *DFA.* es limita a definir-los amb aquesta base,¹ no són els més corrents i típics; per més que amb el primer fou usat així mateix per NOLLER: «una mà tornà a *esbalandar* els finestrons», en una prova de cap als anys 90.

Més representatiu, però, em sembla l'ús que en fan Ruyra, V. Català i Coromines, amb aplicació a edificacions velles, obertes, indefenses, ja un poc desballestades, cast. *destartaladas*: «cases i muralles vetustes --- tremoloses, ~ estremint-se a cada cop de mar» (Ruyra), «veient aquella sala *esbalandrada*, la Mila es recordà de la solitud de les muntanyes» (Català, veg. les cites en *AlcM*), «era una construcció espaiosa, alta de sostres, amb finestres abalconades i una coronisa que no arribava a barbavana --- tot plegat una massa obscura i *esbalandrada*, que de part de fora imposava respecte i de dins era fresca i ombrívola», Coromines (*Silèn*, § 11, p. 140), «la cambra solemne, *esbalandrada* i gairebé buida, del seu pis del Born ---», id.